

unemployment of rural population in the conditions of functioning of the land market also partake a divisive character.

The land market is vital for agriculture and rural residents. It enables to pass land from less efficient to a more efficient owner and as a result the land can be used as a pledge for agricultural enterprises and a source of income for pensioners and other sections of rural population.

The experience of foreign countries shows that further development of land relations is required to ensure an effective development of economic agro-formations. The absence of a genuine agricultural land market hinders effective distribution and long-term investment in land and agriculture in general.

A detailed analysis of the history of land relations in Europe leads to the conclusion that the agricultural land market has the right to exist, but it requires careful substantiation and significant restrictions. Only the most important restrictions should be considered: prohibition of excessive concentration of land; the right to have land by those who work on it; avoiding creation of land latifundia; limitation of land fragmentation; reservation of land for public needs and the like. The issues of social life of the Ukrainian village should be solved together with the reform of land relations, elimination of the disproportion in the employment of rural population, provision of social protection and real income of the population. The creation of the agricultural land market will facilitate the approval of private land ownership.

land market, land relations reform, arable lands, agrohholdings

Одержано (Received) 02.12.2019

Прорецензовано (Reviewed) 16.12.2019

Прийнято до друку (Approved) 23.12.2019

УДК 334.73

JEL Classification: L83, P13

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3\(36\).36-44](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3(36).36-44)

А.О. Пантелеймоненко, проф., д-р екон. наук

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна

В.В. Гончаренко, проф., д-р екон. наук

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна

Кооперативи у сфері рекреаційних послуг: досвід США

З'ясовано сутність організації і діяльності рекреаційних кооперативів Сполучених Штатів Америки. Шляхом SWOT-аналізу виявлено їхні переваги для місцевих громад, а також окремі недоліки названих кооперативів, зокрема, залежність від муніципального та державного фінансування. Обґрунтовано висновок про те, що узагальнений досвід рекреаційних кооперативів США має значення для міжнародної практики, у тому числі й для творчого використання в Україні. Його можна враховувати в ході підготовки обласних і міських програм підтримки місцевих громад, у тому числі людей з особливими потребами.

рекреація, кооператив, рекреаційний кооператив, спеціальний рекреаційний кооператив, місцеві громади

А.А. Пантелеймоненко, проф., д-р екон. наук

Полтавская государственная аграрная академия, г. Полтава, Украина

В.В. Гончаренко, проф., д-р екон. наук

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, г. Харьков, Украина

Кооперативы в сфере рекреационных услуг: опыт США

Раскрыта сущность организации и деятельности рекреационных кооперативов Соединенных Штатов Америки. Путем SWOT-анализа выявлены их преимущества для местных территориальных общин, а также отдельные недостатки названных кооперативов, в частности, зависимость от муніципального и государственного финансирования. Обоснован вывод о том, что обобщенный опыт рекреационных кооперативов США имеет значение для международной практики, в том числе и для творческого использования в Украине. Его можно учитывать в ходе подготовки областных и городских программ поддержки местных общин, в том числе людей с ограниченными возможностями.

рекреація, кооператив, рекреационний кооператив, спеціальний рекреационний кооператив, місцеві громади

© А.О. Пантелеймоненко, В.В. Гончаренко, 2019

Постановка проблеми. Відновлення сил та здоров'я населення є одним із актуальних питань розвитку суспільства. При цьому, воно має інтернаціональний характер. Рекреаційний потенціал і відповідні можливості у кожній окремо взятій країні мають свої особливості. Разом з тим, проблема фінансування є однаково актуальною не тільки для країн з низьким рівнем розвитку економіки. Досвід показує, що формування рекреаційної інфраструктури й у країнах з високим рівнем економіки відбувається далеко на завжди за рахунок коштів загальнодержавного бюджету. Це питання, як правило, вирішуються на рівні місцевих громад, що використовують усі можливі джерела фінансування. Цікавим є досвід кооперування кількох громад, що має місце в США та заслугове на глибокий аналіз і творче використання в практиці інших країн, передусім пострадянського простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно зауважити, що у результаті пошуку публікацій вітчизняних вчених щодо організації та діяльності рекреаційних кооперативів виявлено лише кілька праць, що у тій, чи іншій мірі відповідають названій проблематиці. Так, у статті М.П. Гриценка під назвою «Економічно-фінансові аспекти створення і функціонування обслуговуючих кооперативів у курортно-рекреаційній галузі» з'ясовано «питання створення обслуговуючих кооперативів у курортно-рекреаційній галузі з метою зменшення вартості послуг» (2012 р.) [1]. Ю.В. Ушкаренко у статті «Концептуальні засади забезпечення ефективного розвитку в Україні» лише згадує кооперативи з надання рекреаційних послуг і відносить їх до перспективних для України (2017 р.) [4 с. 123]. На необхідності започаткування в Україні «обслуговуючих природно-рекреаційних кооперативів» наголошує А.В. Яворська у своїй статті «Інституціональне середовище кооперативів в регіоні допустимого радіаційного забруднення» (2014 р.) [5]. Про місце названих кооперативів серед сервісних кооперативів інших видів згадується у колективній статті «Cooperatives in IT sector: theoretical and practical aspects» (2019 р.) [9, с. 600]. Проте, досвід зарубіжних рекреаційних кооперативів, що може сприяти появі таких кооперативів в Україні, поки що залишається по за увагою українських учених.

Постановка завдання. Метою цієї статті є узагальнення досвіду функціонування рекреаційних кооперативів США для формування пропозицій щодо започаткування названих кооперативів в Україні.

Основою методологічного інструментарію даного дослідження є методи аналізу і синтезу, застосовані для найбільш ефективної реалізації поставленої мети.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про рекреаційні кооперативи США, передусім зауважимо, що їхня активізація припала на початок ХХІ століття. У цій країні створено всі необхідні умови для залучення до розвитку рекреаційного туризму місцевого населення та органів місцевого самоврядування (муніципалітетів). Спільними зусиллями вони створюють рекреаційні обслуговуючі кооперативи, раціонально використовуючи місцевий рекреаційний потенціал.

Один з таких кооперативів діє в м. Шарлотта (штат Мічиган, США) під назвою Charlotte Area Recreation Cooperative. Його було створено у 2010 році. Це стало можливим після розпуску «неефективної ради відпочинку Шарлотти». На переконання кооператорів названа рада не змогла здійснювати рекреаційне планування та організацію відпочинку місцевого населення. Для вирішення цих завдань восени 2008 року муніципальною владою було прийняте рішення про її ліквідацію й організацію рекреаційного кооперативу. Рішення про створення кооперативу стало консенсусом у дискусії представників муніципалітету, які визнавали гостру потребу громади в якісному активному відпочинку. Рекреаційний кооператив узяв на себе «розробку

спеціальних проектів та підтримку об'єктів, полів та просторів, що покращують можливості для відпочинку та спорту» [6].

Першим практичним кроком було створення робочої групи з метою розробки міжрайонної угоди, передбаченої Федеральним Законом про співпрацю між містами (1967 р.). Згідно названого закону та відповідної нормативно-правової бази було сформовано структуру, за допомогою якої три муніципалітети могли б спільно працювати для досягнення поставленої мети. У лютому 2010 року з'явився остаточний проект угоди між муніципалітетами, після чого її було передано на затвердження. Саме названа угода й передбачала створення Charlotte Area Recreation Cooperative (CARC). CARC об'єднав навколо себе членством жителів трьох сусідніх містечок – Шарлотта, Кармель та Ітон (рис. 1).

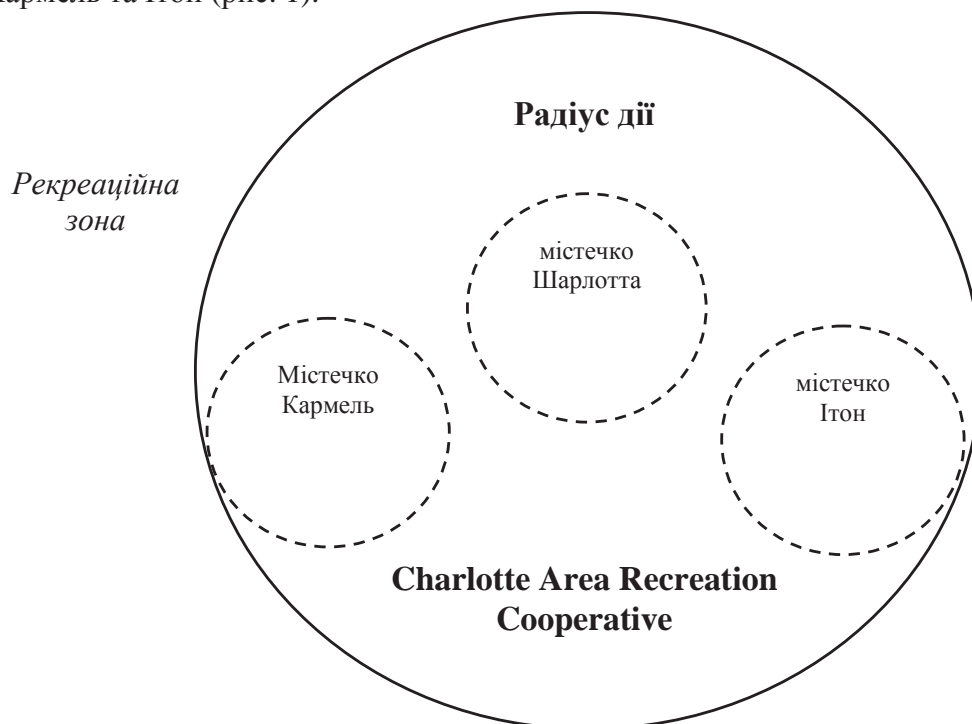

Рисунок 1 – Схема територіального розміщення Charlotte Area Recreation Cooperative
Джерело: складено авторами на основі [6].

Названий кооператив уклав угоду з фінансовим управлінням земельного розвитку містечка Шарлотта (LDFA) на 25 років щодо оренди землі під спортивні майданчики, у тому числі з метою облаштування полів для софтболю. Цікавим є той факт, що згадана земельна площа, що колись мала сільськогосподарське призначення, тривалий час – з початку 2000-х років, не використовувалась. Тому ініціатива місцевого населення організувати активний відпочинок шляхом створення кооперативу отримала широку підтримку [6].

«Наша основна функція – створення можливостей для зниження витрат, пов'язаних із спортивними можливостями для людей у нашій громаді», – зазначив Р. Хант мер містечка Ітон та член правління кооперативу на одній із офіційних зустрічей. Він також зауважив, що громади містечок Шарлотта, Кармель та Ітон покладаються в основному на власні сили, кошти що надходять до містечкових бюджетів від населення у вигляді податків. Разом з тим, громади будуть робити спроби отримати грантові кошти. Кооператив подав заявки на отримання кількох грантів для фінансування, включаючи Фонд майбутньої бейсбольної ліги, Міжнародний фонд «Kiwanis»,

Фундації «Kellogg» та «Dart». Показово, що вже за перший рік діяльності названого рекреаційного кооперативу економія скала 75 тис. доларів США, необхідних на приведення до належного стану задіяних земель та водних ресурсів [6].

Для реалізації названої кооперативної ідеї трьома представниками від кожної з трьох муніципалітетів, що мають членство в Charlotte Area Recreation Cooperative, було підготовлено «П'ятирічний генеральний план відпочинку громад». Цей план, що було розроблено на період 2011-2016 років. Ним передбачено інвентаризацію існуючих ресурсів та визначення можливостей для створення нових об'єктів для обслуговування мешканців регіону [7].

При ознайомленні згаданим п'ятирічним планом привертають увагу джерела фінансування, що має Charlotte Area Recreation Cooperative. Їх структуру демонструє рис. 2.

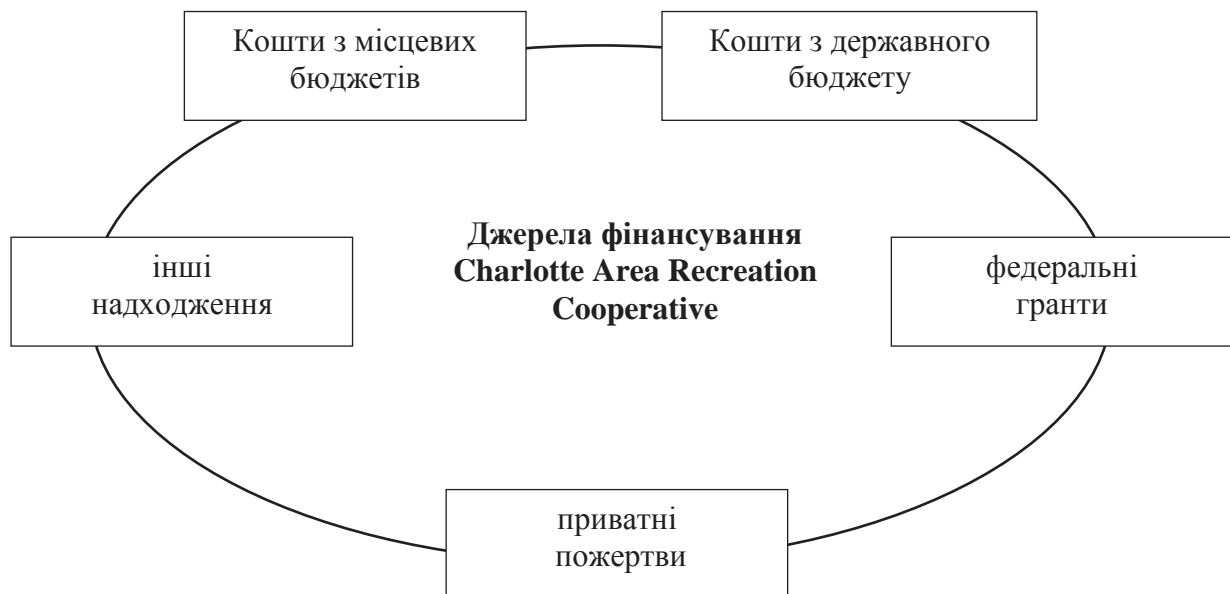

Рисунок 2 – Структура джерел фінансування Charlotte Area Recreation Cooperative
Джерело: складено авторами на основі [7].

Керівним органом Charlotte Area Recreation Cooperative є правління у складі семи осіб, підзвітних загальним зборам членів кооперативу. Серед семи членів правління є по два представника від кожного муніципалітету-учасника, плюс голова правління, який є резидентом одного з муніципалітетів (рис. 3).

Правління названого рекреаційного кооперативу має такі повноваження:

- співпрацювати з будь-якими урядовими структурами, державними установами чи приватними особами (організаціями), що мають подібні функції або співпадають завданнями CARC
- скликати загальні збори членів;
- приймати кошти, гранти, допомогу, для виконання функцій та обов'язків кооперативу;
- здійснювати підготовку та виконання будь-яких програм, що відповідають статутним цілям та завдання кооперативу;
- витратити кошти на придбання нерухомого майна, на будівництво, експлуатацію та обслуговування рекреаційного обладнання та об'єктів;
- брати кредити тощо [7, с. 3].

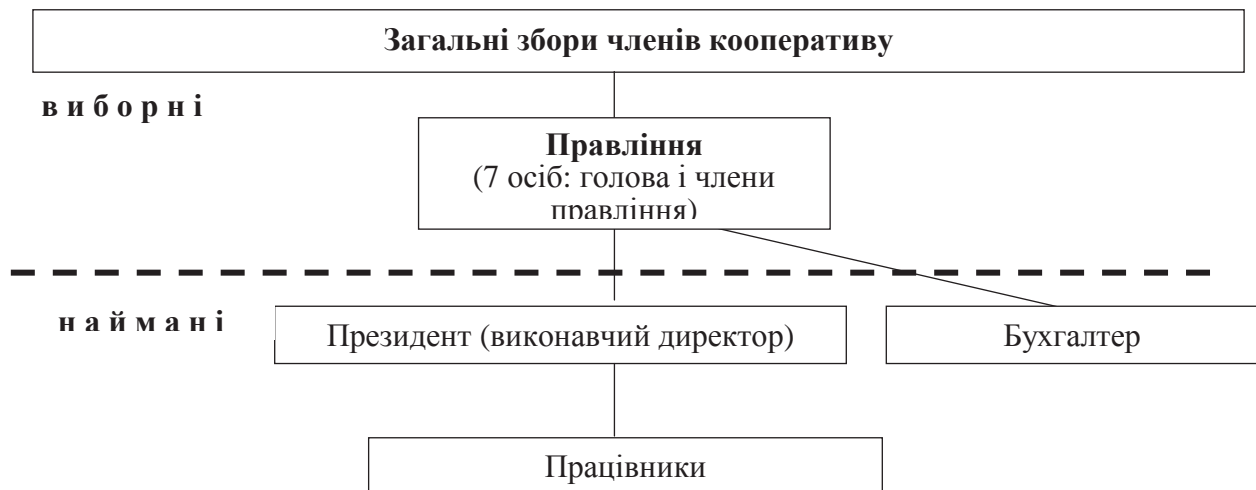

Рисунок 3 – Організаційна будова Charlotte Area Recreation Cooperative (штат Мічиган, США)
Джерело: складено авторами на основі [6].

Слід також зауважити, що власність Charlotte Area Recreation Cooperative може включати франшизи, сервітути або права будь-яке майно. В даний час кооператив має більшість доступних об'єктів для організованих видів спорту (наприклад: бейсбол, софтбол, футбол тощо). CARC співпрацює з різними лізинго- та орендодавцями на основі договорів задля забезпечення приміщень та спортивного інвентаря для молодіжних спортивних програм у межах громади. До них належать програми з софтболу та баскетболу. Партнерами Charlotte Area Recreation Cooperative є: лікарня Hayes Green Beach, AYSO Soccer, Charlotte Junior Orioles (CJO), асоціація Charlotte Disc Golf Association (CDGA), та Charlotte Tennis Association (CTA). Ці організації регулярно запрошують на свої засідання представників кооперативу та надають інформацію щодо потреб спеціалізованих об'єктів, що існують у межах громади [7, с. 4].

Спортивні проекти CJO (Charlotte Junior Oriole) в даний час пропонують програму для державних шкіл м. Шарлотта, «що включає в себе молодіжний футбол, бейсбол, т-м'яч та баскетбол» [53, с. 5]. Школа також доступна як державним службовцям, так і приватним особам для групового використання спортивних приміщень за погодинну плату, наприклад, майданчики та приміщення для проведення ігор чи відпочинку. При цьому, пропонується цілий комплекс заходів рекреаційного характеру [7, с. 5].

Інший успішний довід демонструє ще один американський кооператив – Parks and Recreation Cooperative (PARC), що розпочав свою діяльність ще у 2003 році. Метою цього рекреаційного кооперативу є обслуговування громадян міста Мейплвуд (штат Нью-Джерси, США), Брентвуд (Каліфорнія, США) та Річмонд Хайтс (Огайо, США). У даному разі маємо приклад співпраці мешканців трьох громад, які мають спільний рекреаційний комплекс. Вони можуть використовувати парки та об'єкти відпочинку, зокрема крижаний стадіон Брентвуд, аквацентр Family Maplewood і the Heights.

Маючи широкі рекреаційні можливості, кооператив також пропонує своїм членам спектр послуг, зокрема, оренду об'єкта паркової зони та самого парку за помірною платою для проведення різноманітних, у тому числі й сімейних свят. До послуг професійні співробітники, які можуть взяти на себе функції з організації відпочинку для всіх бажаючих членів кооперативу. Вони створюють незабутню атмосферу унікальних і динамічних заходів та урочистостей. Більшість таких заходів

характеризуються індивідуальним та авторськими підходами до активного відпочинку [10].

Характеризуючи досвід США щодо залучення муніципальної влади до організації активного відпочинку населення, важко обминути увагою діяльність унікальних у своєму роді – спеціальних рекреаційних кооперативів. Вони носять назву «спеціальні рекреаційні асоціації», хоч за статусом є повноцінними обслуговуючими кооперативами. Вони представлені в штаті Іллінойс, що є п'ятим за кількістю населенням у США (за переписом 2010 року – 12 830 632 осіб). Цей штат має широкі рекреаційні можливості так як межує з озером Мічиган. Цілком закономірно, що ця обставина обумовлює гарні можливості для активного відпочинку інвалідів з числа місцевого населення. Історія започаткування названих кооперативів свідчить про те, що в 1969 році, після тривалих дискусій, сенатору Х. Фавеллу вдалося пролобіювати затвердження необхідного законодавства, що дозволило організувати спеціальні рекреаційні асоціації (CRA)» [3].

Як уже зазначалось вище, сучасне законодавство Сполучених Штатів Америки визначає спеціальні рекреаційні асоціації як кооперативи, створені двома або кількома парковими округами або муніципалітетами, що об'єдналися для надання відпочинку людям з обмеженими фізичними можливостями [11].

Названі кооперативні організації практикують широкий спектр лікувально-оздоровчих програм. Серед них різноманітні клуби – спортивні, фітнес, соціальні, культурні та мистецькі. Також спеціальні рекреаційні асоціації організують денні табори, спеціальні заходи у вихідні дні та на період відпусток населення, яке є членами кооперативу. Програми названих асоціацій передбачають цілорічно широкий спектр заходів у парковій або сільській місцевості, а також з використанням приватних та культових об'єктів, таких як театри, боулінг-клуби, церкви тощо. Послуги розраховані на різні цільові та вікові групи учасників, з різним рівнем здібностей та фізичних можливостей.

Участь у спеціальних рекреаційних асоціаціях супроводжується співфінансуванням послуг з боку членів-співвласників та держави. Завдяки цьому названі асоціації купують все необхідне для свого успішного функціонування. Вони забезпечені не тільки власними приміщеннями клубного типу з розміщеними там офісами та іншим рухомим і нерухомим майном. Спеціальні рекреаційні асоціації у достатній мірі мають інвалідні візки, транспортні засоби та інше адаптивне обладнання. Так, для своїх членів вони пропонують скористатися транспортним засобом, що здійснить перевезення їх на відпочинок.

Слід окремо згадати, що надання послуг забезпечує кваліфікований персонал з відповідною освітою, здатний задовольнити потреби членів асоціації [8].

Про успішність спеціальних рекреаційних асоціацій штату Іллінойс свідчить постійна позитивна динаміка їх кількості. Це підтверджують відповідні статистичні дані за період з 2010-2017 рр. Так, якщо в 2010 р. діяло 28 асоціацій, то у 2017 р. - вже 33 [8].

Постійно зростає і охопленість населення діяльністю спеціальних рекреаційних асоціацій в штаті Іллінойс. Якщо в 2010 р. послугами кооперативу користувалось 188 місцевих громад, то в 2017 р. їх кількість збільшилась до 210 [8].

Своєрідним підсумком характеристики рекреаційних кооперативів США може бути проведений SWOT-аналіз щодо рекреаційних кооперативів (табл. 1).

Таблиця 1 – SWOT-аналіз рекреаційних кооперативів США

Внутрішні сильні сторони (S):	Внутрішні слабкості (W):
<ul style="list-style-type: none"> - наявність стабільних фінансових джерел; - потужна матеріально-технічна база кооперативів; - широкий спектр послуг; - значна соціальна спрямованість (обслуговуються члени кооперативу та їхні сім'ї; орієнтація на людей з обмеженими фізичними можливостями); - зацікавленість членів у послугах кооперативу; - професійність персоналу; - широкі можливості щодо розширення спектру рекреаційних послуг. 	<ul style="list-style-type: none"> - залежність від зовнішніх джерел фінансування; - можливість зміни форми власності на державну, або комерційну; - інертність членів щодо внутрішнього управління кооперативом; - можливі прояви певного тиску на керівництво кооперативу з боку місцевих органів влади, що виділяють кошти на організацію діяльності кооперативу.
Зовнішні сприятливі можливості (O):	Зовнішні загрози (T):
<ul style="list-style-type: none"> - позитивний імідж кооперативів у суспільстві, що може сприяти розширенню їхньої членської бази; - розвиток спеціальних програм сприяння з боку держави та місцевих муніципалітетів; - реальні можливості щодо отримання спеціальних грантів; - значний невикористаний потенціал рекреаційних ресурсів; - можливість збільшення кількості рекреаційних кооперативів, у зв'язку із зростанням рівня культури відпочинку населення; - перспективність створення федерації рекреаційних кооперативів США; - активізація співпраці зі школами та іншими навчальними закладами; - можливість співпраці з кооперативами інших видів (кредитними, споживчими, енергетичними тощо). 	<ul style="list-style-type: none"> - припинення фінансування з боку держави; - припинення фінансування з боку муніципалітетів; - зміна політики держави щодо кооперативів; - вплив економічної кризи.

Джерело: розроблено авторами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Той факт, що позитивні фактори, які характеризують рекреаційні кооперативи США, переважають над негативними, дає підстави констатувати, що кооперативний досвід згаданих кооперативів є важливим не тільки для використання в Сполучених Штатах Америки.

Він, безумовно має значення й для міжнародної практики. Досвід дольового фінансуванні при формуванні рекреаційного потенціалу та необхідної інфраструктури, що є основою в діяльності рекреаційних кооперативів США, є важливим в умовах нестабільності української економіки. Цей цінний досвід може бути використаний в Україні, у ході підготовки обласних і міських програм підтримки місцевих громад, у тому числі людей з особливими потребами.

Результати представленої дослідження можуть стати основою наукового обґрунтування концепції української моделі рекреаційного кооперативу, статуту та його внутрішніх нормативних документів.

Список літератури

1. Гриценко М.П. Економічно-фінансові аспекти створення і функціонування обслуговуючих кооперативів у курортно-рекреаційній галузі. *Економіка та держава*. 2012. № 9. С. 26-29.
2. Іллінойс. *Вікіпедія (Вільна енциклопедія)*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Іллінойс>
3. Пантелеймоненко А.О. Спеціальні рекреаційні кооперативи: досвід штату Іллінойс (США) URL: <https://pusku.academia.edu/AndriiPanteleimonenko>
4. Ушкаренко Ю.В. Концептуальні засади забезпечення ефективного розвитку в Україні. *Економічний простір*. 2017. № 117. С. 119-128.
5. Яворська А. В. Інституціональне середовище кооперативів в регіоні допустимого радіаційного забруднення. *Кооперативні читання: 2014 рік: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, 27–29 березня 2014 р.)*. Житомир: Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2014. С. 309-313.
6. Charlotte Area Recreation Cooperative committed to providing softball fields Електронний ресурс. URL: <https://county-journal.com/communities/charlotte-area-recreation-cooperative-committed-to-providing-softball-fields/>
7. Community 5 Year Recreation Plan for The City of Charlotte, Eaton and Carmel Township. Charlotte: Charlotte Area Recreation Cooperative, 2011. 28 p. URL: <http://www.charlottemi.org/serviceadministration/parks/community-5-year-recreation-plan/>
8. Definition of a Special Recreation Association (SRA) URL: <https://www.lib.niu.edu/1999/ip990723.html>
9. Honcharenko V., Panteleimonenko A., Pozhar A., Stetsenko V. Cooperatives in IT sector: theoretical and practical aspects. *Periodicals of Engineering and Natural Sciences*. Vol. 7. No. 2. August 2019. P. 597-607. URL: <http://pen.ius.edu.ba/index.php/pen/article/view/570/327>
10. Parks and Recreation Cooperative, (PARC) URL: http://www.richmondheights.org/departments/parks_and_recreation_cooperative/index.php
11. Special Recreation Cooperatives in Illinois URL: <https://dscc.uic.edu/wp-content/uploads/2017/11/Illinois-Special-Recreation-Cooperatives.pdf>

References

1. Hrytsenko, M.P. (2012). Ekonomichno-finansovi aspekty stvorennia i funktsionuvannia obsluhovuiuchykh kooperatyviv u kurortno-rekreatsijnij haluzi [Economic and Financial Aspects of Creation and Functioning of Service Cooperatives in the Resort and Recreational Sector]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 9, 26-29 [in Ukrainian].
2. Illinois. Vikipediia (Vil'na entsyklopediia). *uk.wikipedia.org*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/Illinojs> [in Ukrainian].
3. Pantelejmonenko, A.O. (n.d.). Spetsial'ni rekreatsijni kooperatyvy: dosvid shtatu Illinojs (SShA) [Specialty Recreation Cooperatives: The Experience of Illinois (USA)]. *pusku.academia.edu*. Retrieved from <https://pusku.academia.edu/AndriiPanteleimonenko> [in Ukrainian].
4. Ushkarenko, Yu.V. (2017). Kontseptual'ni zasady zabezpechennia efektyvnoho rozvytku v Ukraini [Conceptual Basis of Providing the Effective Development of Cooperation in Ukraine]. *Ekonomichnyj prostir – Economic Scope*, 117, 119-128 [in Ukrainian].
5. Yavors'ka, A.V. (2014). Instytutsional'ne seredovysche kooperatyviv v rehioni dopustymoho radiatsijnoho zabrudnennia [Institutional environment of cooperatives in the area of acceptable radiation contamination.]. *Cooperative Readings: 2014: Vseukrains'kaia naukovo-praktychnaia konferentsia (m.*

- Zhytomyr, 27–29 bereznia 2014 r.) – *All-Ukrainian Scientific & Practical Conference*. (pp. 309-313). Zhytomyr: Vyd-vo «Zhytomyrs'kyj natsional'nyj ahroekolohichnyj universytet» [in Ukrainian].
6. Charlotte Area Recreation Cooperative committed to providing softball fields. *county-journal.com*. Retrieved from <https://county-journal.com/communities/charlotte-area-recreation-cooperative-committed-to-providing-softball-fields/> [in English].
  7. Community 5 Year Recreation Plan for The City of Charlotte, Eaton and Carmel Township. Charlotte: Charlotte Area Recreation Cooperative (2011). *www.charlottemi.org*. Retrieved from <http://www.charlottemi.org/serviceadministration/parks/community-5-year-recreation-plan/> [in English].
  8. Definition of a Special Recreation Association (SRA). *www.lib.niu.edu*. Retrieved from <https://www.lib.niu.edu/1999/ip990723.html> [in English].
  9. Honcharenko, V., Panteleimonenko, A., Pozhar, A., & Stetsenko, V. (2019). Cooperatives in IT sector: theoretical and practical aspects. *Periodicals of Engineering and Natural Sciences*, Vol. 7, No. 2, 597-607. Retrieved from <http://pen.ius.edu.ba/index.php/pen/article/view/570/327> [in English].
  10. Parks and Recreation Cooperative, (PARC). (n.d.). *www.richmondheights.org*. Retrieved from http://www.richmondheights.org/departments/parks_and_recreation_cooperative/index.php [in English].
  11. Special Recreation Cooperatives in Illinois. (n.d.). *dsc.uic.edu*. Retrieved from <https://dsc.uic.edu/wp-content/uploads/2017/11/Illinois-Special-Recreation-Cooperatives.pdf> [in English].

Andriy Panteleimonenko, Professor, Doctor in Economics (Doctor of Economic Sciences)
Poltava State Agrarian Academy, Poltava, Ukraine

Vladyslav Honcharenko, Professor, Doctor in Economics (Doctor of Economic Sciences)
V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine

Cooperatives in the Sector of Recreation Services: the US Experience

Development of recreational infrastructure in many countries, including the United States, takes place at the level of local communities. However, there is a lack of Ukrainian cooperative researchers' works on generalizing this experience. Although, there are several published works which overview some aspects of recreational cooperatives' organization and operation. These are the articles by M.P. Gritsenko (2012), A.V. Yavorskaya (2014), and Y.V. Ushkarenko (2017). This fact provided motivation for writing some special article.

The purpose of this article is to analyze the generalization of the experience of US recreational cooperatives to formulate proposals for setting up these cooperatives in Ukraine. The basis of the methodological tools of this study are the methods of analysis and synthesis, applied to the most effective implementation of the goal.

According to the results of our research, we have defined the nature of organization and activity of individual recreational cooperatives, in particular, Charlotte Area Recreation Cooperative, Parks and Recreation Cooperative and Special recreation associations. It is found out that such cooperatives bring together several territorial communities for effective functioning, which, as a result, provides wide recreational opportunities for their population.

The advantages of these cooperatives for local communities (wide range of services, significant social orientation, broad opportunities for expanding the range of recreational services) were identified with the help of SWOT analysis, as well as some of their disadvantages. These disadvantages include, first of all, dependence on municipal and state funding. It is substantiated that the generalized experience of US recreational cooperatives is of great importance for international practice, including for creative use in Ukraine. It can be taken into account in the preparation of regional and city programs of supporting local communities in terms of recreational services, including servicing the people with disabilities.

recreation, cooperative, recreational cooperative, special recreational cooperative, local communities

Одержано (Received) 08.12.2019

Прорецензовано (Reviewed) 16.12.2019

Прийнято до друку (Approved) 23.12.2019